

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСУВАННЯ СТАТУТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ В УКРАЇНІ

Джуган В. В.,
*викладач кафедри конституційного права
та порівняльного правознавства
Ужгородського національного університету*

Система фінансування політичних партій в Україні за останній рік зазнала істотних змін. Зокрема, це положення Закону України «Про політичні партії в Україні» [1], які набули чинності 1 липня 2016 року, щодо державного фінансування політичних партій. Державне фінансування політичних партій, не дивлячись на досить тривалу та успішну практику його застосування у країнах Європейського Союзу, для України є новим явищем яке потребує детальних наукових досліджень.

Відповідно до ст. 14 Закону України «Про політичні партії в Україні», надання матеріальної та фінансової підтримки політичним пар-

¹ Bližšie pozri Brösl A.: Ústavné právo Slovenskej republiky, Vydavateľství a nakladatelství Aleš Čeněk. Plzeň 2010, str.92 a nasl.

тіям здійснюється у формі: внесків на підтримку партій; державного фінансування статутної діяльності політичних партій у порядку, встановленому законами України. Проте в положеннях Закону України «Про політичні партії в Україні» не наводиться визначення поняття «статутна діяльність» для підтримки якої передбачено виділення коштів з державного бюджету. Відповідно, не зовсім зрозумілим є те, на які саме потреби політичні партії можуть витратити кошти отримані з державного бюджету.

Закон України «Про політичні партії в Україні» регулює дане питання занадто поверхово. Так, відповідно до ст. 17-1 вказаного закону, за рахунок коштів державного бюджету фінансується статутна діяльність політичних партій, не пов'язана з їхньою участю у виборах народних депутатів України, виборах Президента України і місцевих виборах, у тому числі оплата праці працівників статутних органів політичної партії, її місцевих організацій в порядку, передбаченому законодавством. З даного положення випливає, що за рахунок коштів державного бюджету може здійснюватися оплата праці працівників статутних органів політичної партії, що отримала право на таке державне фінансування. Очевидно, що це не єдиний вид використання партіями коштів отриманих в порядку державного фінансування статутної діяльності, проте інші види такого використання Законом України «Про політичні партії в Україні» не регулюються. Натомість у ст. 17-9 вказаного Закону передбачено, що у разі виявлення Рахунковою палатою чи Національним агентством з питань запобігання корупції фактів, які свідчать про те, що кошти, виділені з державного бюджету на фінансування статутної діяльності політичної партії, використані нею на фінансування участі у виборах народних депутатів України, виборах Президента України, місцевих виборах або на цілі, не пов'язані із статутною діяльністю, Рахункова палата чи Національне агентство з питань запобігання корупції невідкладно звертається до суду з позовом про встановлення відповідних фактів. А встановлення судом за відповідним позовом факту про те, що кошти, виділені з державного бюджету на фінансування статутної діяльності політичної партії, використані політичною партією на фінансування її участі у виборах народних депутатів України, виборах Президента України, місцевих виборах або на цілі, не пов'язані із здійсненням її статутної діяльності є підставою для припинення державного фінансування статутної діяльності політичної партії. Тобто факт того чи були кошти отримані з бюджету витрачені партією на «статутну діяльність» чи ні встановлюється судом в кожному випадку окремо.

В окремих країнах Європейського Союзу дане питання регламентується дещо по іншому. Так, відповідно до ст. 14 Закону Литви «Про фінансування політичних партій, виборчих кампаній та фінансовий контроль» [2], асигнування державного бюджету для політичних партій можуть використовуватися для: фінансування політичної кампанії; виборчої застави; придбання майна; розрахунку з працівниками; витрат, пов'язаних з наданням послуг; покриття заборгованостей політичної кампанії з політичної партії; покриття взятих політичною партією позик. Про використання асигнування державного бюджету, політична партія складає звіт про використання асигнувань державного бюджету, який подається разом із зведеним фінансовим звітом політичної партії.

Відповідно до ст. 7-4 Закону Латвії «Про фінансування політичних організацій (партій)» [3], кошти отримані з державного бюджету політичні партії можуть використовувати для наступних потреб: оренди приміщень; послуг зв'язку та інтернет-послуг; заробітну плату та інші виплати фізичним особам; зовнішні аудити; дослідницьку роботу та консультації; громадські заходи, семінари, благодійні заходи, видання і поширення книг та інформаційних матеріалів; політичну агітацію.

Як бачимо, в багатьох країнах Європейського Союзу, законодавство чітко визначає виключний перелік потреб на які політичними партіями можуть бути використані кошти отримані з державного бюджету в порядку державного фінансування політичних партій. На нашу думку, законодавство України потребує відповідних змін, які б чітко визначали види діяльності на які політичні партії можуть використовувати кошти отримані з державного бюджету на фінансування статутної діяльності.

При чому, такі зміни шляхом запровадження законодавчого визначення поняття «статутна діяльність» вбачаються не надто вдалим, оскільки відповідно до Рішення Конституційного Суду України, внутрішня організація, взаємовідносини членів об'єднань громадян, їх підрозділів, статутна відповідальність членів цих об'єднань регулюються корпоративними нормами, встановленими самими об'єднаннями громадян, які базуються на законі; визначаються питання, які належать до їх внутрішньої діяльності або виключної компетенції і підлягають самостійному вирішенню. Отже, втручання органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб у здійснювану в рамках закону діяльність об'єднань громадян не допускається [4]. Тому для належного законодавчого регулювання використання політичними партіями коштів, отриманих з державного бюджету в порядку фінансування їх статутної діяльності, доцільно не

законодавчо закріплювати визначення «статутна діяльність», а навести в Законі України «Про політичні партії в Україні» виключний перелік потреб на які політичні партії можуть використовувати кошти отримані з державного бюджету.

Література:

1. Про політичні партії в Україні : Закон України від 5 квітня 2001 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2365-14>
2. Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės : Įstatymas Lietuvos Respublikos 2004 m. rugpjūčio 23 d. Nr. IX-2428 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.CF812DA6E814>
3. Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likums [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://likumi.lv/doc.php?id=36189>
4. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень абзаців третього, четвертого, п'ятого статті 248-3 Цивільного процесуального кодексу України та за конституційними зверненнями громадян Будинської Світлани Олександрівни і Ковриги Сергія Володимировича щодо офіційного тлумачення положення абзацу четвертого статті 248-3 Цивільного процесуального кодексу України (справа щодо конституційності статті 248-3 ЦПК України) від 23 травня 2001 р. № 6-рп/2001 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 22. – Ст.1004.